

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1898

Ny följd ↔ I årg.

Häft. 5

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

↔ INNEHÅLL ↔

L. D—N: En kvinlig »psykolog».

FÖRBUNDSMEDLEM: Om Sjukvårdsföreningar i landsorten.

Föreningsmeddelanden.

Notiser från bokmarknaden.

Från skilda håll.

Fröken Kristine Dahls
rationella Underkläder
 såsom Chemiletter, Bröstband, delade Kjolar m. m.
 samt

Svenska Dräktreformföreningens Underkläder
 i **K. M. Lundbergs Bosättningsmagasin**
 och **Almedahls Fabriks Försäljningsmagasin**
 7 **Storkyrkobrinken** 7
STOCKHOLM.
 Priskuranter franco på begäran.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.
 Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrannt och af bästa material. ☛
 Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,
 52 Drottninggatan 52.

Väfgarner

af ylle och bomull, Linnegarn af Almedahls till fabrikspris, Kostymgarn,
 Mattvarp, Crème-färgadt Fiskegarn till Gardiner; Fiskredskaps-garn, Väfske-
 dar m. m., allt till lägsta priser

AXEL HINDERSONS Garnbod,
Hötorget 13. Filial: Götgatan 18.

Nya Hushållsskolan
 (för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar
 Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS! Särskild matsal för fruntimmer.

Läderplastik.

Alla slags verktyg för läderplastik säljas billigast hos

PER FROM, Stockholm,

26 Mästersamuelsgatan 26.

OBS! *Saxar, knifvar och skridskor slipas.*

Äkta
COLLODIN.
 Tillförlitligaste

och af **Tusen-**
tals personer
 bepröfvadt me-
 del mot liktornar,
 vårtor, hudhårdnad
 och nageltrång.

Obs. alltid denna in-
 registrerade etikett som
 garanti för varans äkt-
 het.

INTYG:

Undertecknade, som använt
 Herr Axel Litströms Collodin mot
 liktornar och kylknölar, ha funnit
 medlet fullt motsvara sitt ända-
 mål, och kunna det derföre hos
 enhver, till det bästa rekomen-
 dera. Ämål den 3 maj 1886.

I. G. Geijer. A. Ljungberg,
 Rådman.

Undertecknad, som varit be-
 svärad af en mängd vårtor, har
 genom användandet af »Collodin»
 från Apotekaren Herr Axel Lit-
 ström i Falun, blifvit från dem
 helt och hållet befriad; hvarföre
 jag omnämnda medel hos enhver
 till det bästa rekommenderar.
 Motala & Nykyrke d. 27 aug.
 1886. August Axén, Handlande.

Säljes hos Parfym- och Bokhandlare i flaskor à **60 öre** och **1 krona.**
 Franko mot **1 kr. 20 öre.**

AXEL LITSTRÖM, Falun.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper, och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Svenska Lifförsäkringsbolaget

⇒ Försäkringstagarnes eget bolag ⇒

STOCKHOLM.

6,079,637

kronors försäkringsbelopp under 1897 mot 4,327,900 under 1896 ensamt i Sverige. Fonder öfver en million (1,000,000) kr. Mer än 7,800 delegare försäkrade för öfver 18,300,000 kr. Öfver 500 agenter, män och kvinnor, arbeta med kraft och hängifvenhet för bolaget och det system, som af detsamma tillämpas.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i **Siden** och **Ylle**,
Bomullsvoror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett

storartadt urval af **färdiggjorda**

Promenad- och Sällskapsklädningar,

Bluslif och Kjolar,

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

**Profver på begäran
kostnadsfritt.**

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67

En kvinlig »psykolog.»

Åter har vår litteratur lyckliggjorts med ett af Laura Marholms epokgörande arbeten och åter har hon däri, sin älskliga vana trogen, slungat en handske midt upp i ansiktet på sitt kön. Men innan vi inlåta oss på försöket att, så vidt möjligt, lämna ett exakt referat öfver det nya aktstycke, som under titeln *Till kvinnans psykologi* nu blifvit lagdt till kvinnosläktets historia, torde det ej vara ur vägen att förutskicka några ord om den egendomliga författarepersonlighet, som frambrakt detsamma, och som alltid, med eller mot sin vilja, identifierar sig själf med sina brokiga kvinnotyper.

Ja, hvem är denna vidunderliga Laura Marholm, som på de sista åren fyllt världen med sin herostratiska ryktbarhet? Hennes släktförhållanden utvisa denna nationalitets- och typblandning, som så ofta frambringar de originella och bisarra om än ej de mest tilltalande och sympatiska figurerna i sin tids porträttgalleri. Laura Marholms familjenamn är Mohr — Marholm är följaktligen en pseudonym — och hon föddes i Riga 1853 af en dansk far och en tysk mor. Det är således hennes egenskap af half skandinav vi ha att tacka för den tvifvelaktiga äran, att så många af våra nordiska författarinnor fått tjänstgöra som hennes modeller och att det företrädesvis är från dem, hon hemtat originalen till sina mer eller mindre abnorma kvinnobilder. Annars är det på sitt modersmål, tyskan, hon skrifver, och det är på detta språk hennes böcker utgått i världen.

Hon började sin författarebana med ett drama, som uppfördes i Riga, skref äfven under namnet Leonard Marholm åtskilliga tidsningsartiklar. Då emellertid, efter hvad en hennes samtida i Riga berättat, några föreläsningar hon därstädes höll, i följd af de däri uttalade mer än betänkliga åsikterna, kommo hennes aktier att sjunka i denna hennes födelsestad, öfverflyttade hon sin verksamhetsfär till Köpenhamn. I den danska hufvudstadens litterära kretsar vann den begåfvade och pikanta författarinnan lätt nog insteg, och det var här hon gjorde bekantskap med den många år

yngre svenske skriftställaren Ola Hansson, med hvilken hon är gift sedan 1887. Under den köpenhamnska perioden sände hon kritiska uppsatser öfver skandinavisk litteratur till tyska tidningar och tidskrifter, alla lifligt påverkade af Georg Brandes. Lärjungeförhållandet till den berömde danske kritikern tog dock snart en ända med förskräckelse, ja förbyttes till en hund- och katt-ställning, hvarvid Laura Marholm con amore spelar den sistnämnde älsklige fyrfotingens roll. När det så faller sig låter hon nämligen den forne mästaren med eftertryck känna märkena af sina klor.

Vistelsen i Köpenhamn varade ej många år. Äfven här kom marken snart nog att bränna under vår författarinns fötter, och man förstår detta lätt, då man erfar hvilken metod hon använder för att skaffa sig stoff till sina pikantaste berättelser. Att genom alla de medel, som stå en begåfvad och med en viss demonisk tjuvningskraft utrustad kvinna till buds, tillnarra sig deras förtroende, i hvilkas enskilda lif döljer sig någon historia, att sedan utan spår till betänklighet på det mest cyniska sätt framlägga för allmänheten det under tysthetslöfte tilltvingade förtroendet, se där Laura Marholms taktik. Att hon ej heller väjer för att karrikera och förhåna de döda, det minnas vi alltför väl af den vederstyggliga vrångbild hon tecknat af en för oss svenskar, ej minst genom sitt tragiska öde kär vorden författarepersonlighet, en litterär illgärning så lumpen och låg, att den för alltid stämplar utöfvaren med grafskändarens brännmärke.

I ett storstadscentrum kan möjligen den närgångna och oför-synta porträtteringsmani, som är för Laura Marholm egen, till en tid passera oantastad, den läsande allmänheten i våra nordiska länder är emellertid ej större, än att den snart genomskådar förebilderna, märker den onda afsikten och fördömer den fula handlingen. Det är således ganska förklarligt, att författareparet Hansson numera föredrager att lefva i Tyskland och att från den obemärkthet, som ett stort kultursamhälle skänker, låta sina tankefoster gå ut öfver världen. Att de båda makarne gjort till sin liffsuppgift att ömse-sidigt lancera hvarandras arbeten, hon hans hos den tyska publiken, han hennes hos den svenska, är ju endast naturligt och berömvärdt — från deras synpunkt sedt. Vi svenskar ha emellertid föga skäl att lyckönska oss till att alstren af Laura Marholms penna komma oss tillhanda på detta sätt, quasi i första hand. Vi kunna nämligen knappast undgå att de införlifvas med vår litteratur, och vare sig det är af pietet för den tyska förebilden, eller därför att öfverflyttaren

genom mångårig vistelse utomlands förlorat öra för sitt modersmåls välljud, det vissa är, att vårt svenska språk aldrig framstår krassare, råare, oskönare, än när det tvingas att tolka en Laura Marholms tankar.

* * *

Af ofvanstående tror jag mig, om än ofullständigt, ha skisserat konturerna af Laura Marholms författarekarakter, sådan den på ett oförtydligt sätt uppenbarar sig i hennes böcker, på samma gång jag lämnat de allra allmännaste biografiska fakta rörande hennes lefnadsöden.

Och det är en författarinna af denna läggning, med ett litterärt samvete af den rymliga art vi nyss påvisat, för hvilken kvarken kvinlig blygsamhet eller takt existera, som ej skyr några medel, äfven de lumpnaste och orenaste, för att komma sina motståndare inpå lifvet och hvars sinnesråhet på hvarje blad uppenbarar sig i en häpnadsväckande språkets och uttryckens råhet, hvilken nu tagit sig det ansvarsfulla värfvet före att rensa vårt samhälle från dess missförhållanden, att blotta kräftskadorna — och att föreslå botemedlen!

Det är i sitt här ofvan nämnda arbete »Till kvinnans psykologi» hon griper verket an. Ursprungligen ha de olika kapitlen och afdelningarna i boken varit lika många uppsatser och skisser, förut synliga i tyska tidskrifter, hvilka nu sammanförts till ett helt. Här och där bland de psykologiska utgjutelserna äro inströdda som staffage till taflorna, några Laura-Marholmska kvinnotyper, ibland namngifna, ibland icke. Så låter hon oss skymta den förkrympta, snedvridna karrikatyren af en Camilla Collett; den kanske i analysen träffande, men all skönhet och idealitet beröfvade bilden af en Annie Besant; hon prisgifver, under titeln »de som dö vid vägen», bland andras äfven författarinnan Hilma Strandbergs ganska sorgliga lifshistoria åt offentligheten, på samma gång hon ger henne det helt säkert för mången svensk läsare öfverraskande vitsordet: »att bland de skriftställarinnor, som äga ett namn ute i Europa, kunna få mäta sig med Hilma Strandberg i naturgäfvor». Hon utvecklar i ohöljdt marholmskt manér det psykologiskt sammanstatta i Stella Cleve—Matilda Mallings författarepersonlighet. Detta för att nämna några af de kvinnotypsmodeller, hvars original äro oss välbekantast.

Men vare sig hon ger oss till bästa sin älsklingstyp, den åldrande, förgrämda, bleksiktiga ungmön, eller den på sina ideal bedragna, af

äckel och afsky för maken uppfyllda hustrun, med eller utan mannen är den nutida kvinnan lika bestulen på sitt lifts lycka, lika otillfredsställd, andligen och lekamligen förkrumpt. Och från hela det kvinliga släktet höjes »ett nödscri», hvars »enkla urljud» Laura Marholm hört klinga »i tusen gälla, orena och falska toner, fram genom tusen höljen och förklädnader och förvridningar — en helveteskoncert af dåliga och ostämnda och sönderbrutna instrument — samt in emellan alltsammans detta en enstaka, ren, lång, klagande, lockande ton . . .»

Och alla dessa millioner kvinnor, »släktled efter släktled, mödrar och mormödrar och döttrar, hustrur och fästnör, unga och gamla flickor» ha kommit till Laura Marholm och tillropat henne: »Tala ut, hvad vi sade dig — tala om, hvarför vi gå under och dö!»

Laura Marholm har talat. I 264 tätt tryckta sidor ger hon luft åt dessa millioners förfärande verop. Och hennes tal är ett flöde, som utan att veta af stängsel eller dammar, djärft bryter hvarje hinder, strömmar öfver alla bräddar, förande med sig på sin grumliga bana stickor och strån, slam, gyttja och örenlighet, och äfven här och där, med långa mellanrum, en och annan blomma, ett och annat grobart frö, lösryckt ur sanningens jordmån, som skulle kunna slå rot, ifall det nu vore tänkbart att någon ädel planta kunde växa fram ur den mark, som vattnats af den marholmska idéströmmen.

Viljelöst förd fram på denna brusande flod af ord, söker man med ansträngande af sina yttersta krafter haka sig fast vid en eller annan hållpunkt, där ens förvirrade tankar måtte kunna kasta ankar.

Först och främst hvarför? hvarför? — förf. fyller själf sida efter sida med dessa hjärtskärande frågetecken — hvarför denna dödsvända hos hela vår generation, detta tusenstämmiga klagoskri, som borde fylla hela världsrymden med sitt eko? Hvarför? hvarför? Det står hårdt åt innan svaret kommer. Ifall man öfver hufvud taget någonsin får ett svar. Ty hvad som på en sida fastslås som ett axiom, kan man med säkerhet vänta få se vederlagdt och dementeradt på nästa. Laura Marholm är, för att citera en tysk kritiker, som en ål: tror man sig ha henne fast på ett ställe, slingrar hon sig undan på ett annat. Så antager också hennes definition öfver orsaken till den förfärande dekadans, som utmärker hela vårt släkte och under hvars tryck millioner kvinnor — det är aldrig fråga om mindre än millioner — försmäkta, samma slingriga bukter innan den träffar pricken.

Hvad är således orsaken till den namnlösa jämmer, som höjes från hela kvinnokönet? Det är »kvinnans förtviflan öfver sig själf som kvinna», säger oss ädntligen Laura Marholm på sitt klara sätt. Vidare heter det: »kvinnan är vorden halfkvinna och detta det mest parodiska af alla mellanstadier fasthålles med alla legala medel af hem och skola, uppfostran och moral», och »därför den lönlige förtviflan i den stilla kammaren, därför det lösta inseglet för kvinnans mun, så att den ena kvinnan tillropar den andra: 'Tala du för oss och säg, hur vi lida!'»

Att vara halfkvinna! All halfhet har ju onekligen något mycket otrefligt med sig, men förgäfves söker man af förf:s utläggning af detta halfkvinne stadium spåra något af det gränslösa lidande, som det skall förorsaka. Det är visserligen detta som kommer den moderna kvinnan att frukta »i mannen alltid bara en enstaka, gemen töl», det är detta som gör kvinnoemancipationen till en kamp mot mannen, »mot en tillfällig skara brutala tölpar, hvilka i några förbittrade kvinnors inskränkta hufvuden svällt upp till hela mankötet», det är detta som i förhållandet till mannen låter »döttrarna af vår egen generation ha allaredan en anarkistisk skiftning», kommer dem att »dyrka godtyckligheten», under det att våra mormödrar »förnummo mannen såsom kön, såsom mysterium, såsom distans, såsom det man icke begriper och som man böjer sig för». — Skulle man ej af denna definition på nutidskvinnans halfhetstillstånd tycka, att det snarare medför den lycka, som frihet och oberoende anses skänka, än det martyrskap hvartill en i upplösning stadd kultur enligt förf. dömer kvinnokönet? Men logik och klarhet rimma aldrig tillsammans med namnet Laura Marholm.

Otvifvelaktigt skulle också förf. själf och de åsikter hon vill rädda åt eftervärlden dragas ner af sin egen tunga barlast af ord i glömskans haf och aldrig komma upp igen, om hon ej håller sig uppe vid den röda tråd som heter: den sinnliga kärlekens förhålligande. En apostel, som för de lössläppta lidelsernas talan, gör sig alltid hörd, han må aldrig så mycket trassla in sig i en tvifvelaktig logiks irrgångar. Och en den ohöjda sinnlighetens predikant, det är hvad Laura Marholm gjort sig till. För henne är och förblir människan först och främst könsvarelse. Det är undertryckandet af detta det mest centrala i kvinnans natur, som utgör vårt nutida samhällslifs största olycka och som kommer vår kultur att skaka i sina fogningar.

»Kvinnan älskar icke mer», utbrister förf. med grämlse och

smärta, »utan kvinnan tänker och kvinnan dömer», »kvinnan har blifvit kritisk». — Och häri ligger den stora faran för mänskligheten! — Likaledes konstateras med lika mycken bestämdhet som indignation, »att den stora humanitära och pedagogiska uppgiften i alla flickskolor är att uppdraga kvinnan till könslöshet», ja, »sedan nästan ett århundrade tillbaka har man försökt uppfostra kvinnan till en skenkvinnlighet, icke blott till det yttre, utan äfven till det inre, psykiskt och fysiskt», till följd däraf har »kärleken i allt mindre grad blifvit den blinda drift, hvilken kastar kvinnan till mannen, obetingadt och oinskränkt.» Enligt Laura Marholms åsikt betecknar detta en sorglig tillbakagång i utvecklingen. Skulden härför tillskrifves »nutidens konstanta reglerade hjärnverksamhet», äfvenså det beklagansvärda faktum att »instinktlifvet, den kostbaraste mänskligt-djuriska arfvedelen, blifvit systematiskt misskrediteradt, undertryckt, utrotadt». Må detta vara nog för att framhålla några af hufvudstyckena i den marholmska moralkatekesen.

Af den få vi dessutom veta, att »den kvinna, som älskar, tänker med den mans hjärna, som hon älskar»; åtminstone tror förf. att det förr i tiden förhöll sig så, men nu försöker kvinnan »efter råd och lägenhet» att »tänka med de verktyg, som äro henne förlänade; hon tänker med ryggmärgen, hon kritiserar med nerverna, hon dömer med sin könsuppfattning.» »Hvarför gör kvinnan detta?» frågar Laura Marholm. Svaret: »Emedan hon ingen man har, med vilkvens hjärna hon kunde tänka. Eller emedan hon sätter sig öfver den man, som hon har.»

Att detta vårt köns försök att begagna sig af sina egna tankefunktioner i det stora hela ej alls utfallit illa, det medgifver t. o. m. kvinnopsykologiens förf. i den karakteristik hon lämnar öfver vår tids mest framträdande kvinnotyper. Hon klassificerar och analyserar naturligtvis dessa typer på fri hand, ehuru det är från de franska fin-de-siècle-romanförfattarne hon hemtar de vackra etiketterna. Så har hon klistrat på en stor i förgrunden stående grupp namnet: »la grande amoureuse». Däribland finner man exemplar af kvinnor med i högsta mätto förfinad natur, representanter af det högsta »kvinnosnillet», »blomman af sin tids kvinliga intelligens och andliga förfining» (det fins således en sådan?). Men den mest karakteristiska egenskapen hos »la grande amoureuse» är »den varma, fulla, närande lidelsen, hvilken kringveper mannen, skyddande, värmande»... Märkligt nog tycks mannen föga känna sig dragen af denna art elitkvinnor. Därtill är hans natur för rå, hans sinnen för grofva.

Mer slår dock den andra gruppen an på honom, en grupp som tyckes i sig innefatta grundlinierna af »la grande amoureuse», ehuru dessa här utvecklats »ända till könslöshet». Denna typ är »la cérébrale». En mycket vanlig typ ibland de tänkande kvinnorna, men icke endast hos de ogifta, nej för all del, den förekommer lika väl hos den i »uppfostringsomsorger uppgående modern», »den kloka, kyliga, oförvitliga makan», som hos den unga flickan, hos enkan, som hos den mogna ungmön. Det är henne, som vi råka på, »hvar helst vi möta den goda, kloka kvinnan, kvinnan med den milda rättframheten, med den lugna säkerheten, med den blick, som mannen fruktar och som behärskar honom, med det träffande omdömet, med den impulsiva människokänedom, som erfarna män så ofta förundra sig öfver och som de ännu oftare förlita sig på». . . Förvånar man sig ej öfver att inom Laura Marholms bekantskapskrets påträffa så hyggliga människor? De äro dock behäftade med ett fel, det värsta af alla, de kunna icke älska. De gifta sig efter sitt hjärtas val, de äro älskade, aktade, beundrade, men »de kunna icke älska, förlora medvetande om sig själfva, kunna icke ge sig hän i en extas». »La cérébrale» är alltså vägd och befunnen för lätt.

Åt teckningen af den tredje kvinnotypsgruppen hänger sig Laura Marholm mer »con amore». Dit hör den märkliga foreteelse som hon kallar »la detraquée» och som för samtidens män utgör »the great attraction». »'La detraquée' är aldrig skön sällan vacker» men »hon har något öfver sig». Hon förfogar öfver alla de retelsemedel, som imponera på mannen. Men »hennes feghet» och »lystna nyfikenhet» drifva henne alltjämt »från angrepp till flykt; men därefter sträcker hon åter ut sina känselspröt och trefvar å honom»; »hon lefver af att se mannen brinna, kan hon icke ha denna atmosfer omkring sig blir hon gul, hålkindad, hysterisk» . . .

Detta några citat tagna i flykten och anförda, emedan en förf. af detta slag endast kan vederläggas och utläggas i och genom sina egna ord. För öfrigt förekomma i boken godt om ställen, som icke kunna citeras. Laura Marholm väjer ej för att med uttryck af en långt ohöjldare realism än dem, som bruka förekomma i medicinska verk, beskrifva olika sjukliga förlopp i den kvinnliga organismen. Allt för att åskådliggöra den fysiska och psykiska dekadansvarelse hvartill nutidskulturen förvandlat kvinnan.

För öfrigt bedrager man sig grundligt om man tror, att förf. framställer vrångbilder af sitt kön, endast för att upphöja mannen

på kvinnans bekostnad. Nej, påvisa kvinnotyperna en urartning, så göra de manliga typerna det i dubbel måtto. Äfven dessa äro etiketterade och försedda med de smakliga öfverskrifterna: »barbar, dekadent och barbardekadenten». Och hur beskriver hon skapelsens herre, han som är innehållit i kvinnans lif, utan hvilket hon är en »tom kapsel», den form efter hvilken hon danar sig och med hvars hjärna hon tänker? Hos gossen ser hon de »svammigt, köttiga kropparna, de uppustade, bleka ansiktena med lösa kinder, den matta blicken hos den öfveransträngda barndomen: osund utveckling och hämmadt kön.»

Och männen? Antingen »långa, gängliga, smalaxlade, med matta ögon och svaga ben, hvilka både när de gå och stå röja att knäna aldrig kunna komma att göra hvarandras bekantskap». Eller också »de gödda, gloögda, rundryggiga, med tjocka kvinno-ben och morsk mundryghet». Hon målar också andra mansporträtt ännu mer drastiska, men vi skola förskona läsaren från vidare inblick i Laura Marholms porträttgalleri. Hvad vi framställt därur torde vara tillräckligt för att låta oss instämma med förf., att det ej är underligt att nutidskvinnan förlorat förmågan att älska, då föremålen för hennes kärlek äro sådana de äro! Ej under att en allmän kärleksdekadans inträdt i världen!

*
*
*

Den röda tråd, som genomlöper Laura Marholms hela författareskap, torde nu för läsaren stå klar. Vi afstå således från att vidare redogöra för hennes utläggning af t. ex kvinnorörelsen, för hvilken hon ställer Stuart Mill och Bebel, till dels också Ibsen till ansvar (I parentes må nämnas, att fastän hon naturligtvis energiskt gör front mot den moderna kvinnoemancipationen, uttalar hon sig i detta ämne delvis så förnuftigt, att hvem som helst kan gå in derpå). Vi lämna likaledes å sido hvad hon säger om kvinnans äktenskapsålder, där hon häfdar den åsikten, att åren 15—17 äro de för fortplantningen af ett kraftigt människosläkte mest gynnsamma. Vi tro oss ej heller behöfva närmare ingå i utredningen af hvad hon benämner samhällets »ekonomiska och psykiska nödtillstånd», lika litet som i förklaringen af sammanhanget i en del viktiga historiska händelser och epokgörande andliga evolutioner. Hvad göres oss mera vittnesbörd behof? I allt och allestädes framhålles, att mänsklighetens utveckling är afhängig af »dess nyttiga användande i köns- och arttjänsten» och att den slöhet,

som i detta afseende bemäktigat sig den europeiska ungdomen, är orsaken till den andliga tillbakagång, »det lifsäckel», som kännetecknar vårt tidevarf.

Innan vi emellertid avsluta detta referat, som kanske redan blifvit otillbörligt vidlyftigt, fordrar rättvisan, att vi med några ord beröra det omslag från en svart pessimism till en ljusare världsåskådning, som ger sig tillkänna på bokens sista blad.

Äfven en Laura Marholm ser ej uteslutande världen grått i grått. Efter förfallet följer upprättelse, sedan mänskligheten gått »tillbaka till instinkten igen», inträder en ny gyllene tidsålder. Och under denna kommer kvinligheten att nå sin fulla blomstring. Halfkvinnan blir helkvinna. »I uppfyllelsen af sin moderskallelse, i utlösningen af sin moderskänsla skall kvinnan finna sin högsta uppgift — om icke i kroppen, så i anden och själen.»

Ty äfven för de många, som icke blifva mödrar — förf. tror att det alltid kommer att finnas ett öfverskott af flickor, som icke nå äktenskapets hamn — äfven för dem har framtidens nya ideela samhällsskick i beredskap ett det skönaste mål. Laura Marholm skådar det ännu blott i visionärens drömsyn, men hon anar att drömmen »kanske inom några få årtionden skall börja bli verklighet».

Hvaruti består detta mål? Jo, däruti att »den första sym-bolen af kvinnans allmoderskap» upprättas i tjänande af den ogifta modern, »samhällets förskjutna, som hittills haft valet mellan att mörda sitt barn eller att låta det långsamt tyna bort i 'värden'». Åt dessa barn skall eliten af kvinlig ungdom, som vill ägna sig åt mänsklighetens tjänst, helga sina omsorger. Det skall vara ett syster-skap, underkastadt ett frivilligt celibat, som utbreder sig i tallösa filialer från land till land — en stat i staten, där kvinnor äro läkare, sköta apoteken, stiga till de högsta förvaltningsposterna, ombesörja telefon, telegraf, postafdelningar och räkenskapsföring, vårda barn-sängskvinnorna, uppassa, uppdraga och undervisa barnen. Det sättes ingen gräns för den kvinliga förmågan, hon åstadkommer en fullständig reorganisation af hela fattigvården, — löser med ett ord hela den sociala frågan. O, kvinna, hvad vill du väl mer?!

Till sist utropar förf. profetiskt, och med dessa ord slutar hennes psykologi: »En tankens period är förbi, den har räckt i fyra hundra år, en känslans period är i antågande, och med den har kvinnans tid kommit!»

Detta är slutklämmen, som sätter kronan på det marholmska tankeverket. När man kommit så långt, står man verkligen i tvifvel om hvilket som är det mest monstruösa i detta sammelsurium, de åsikter, som däri på fullt allvar föras till torgs, eller den dekadans af en förr ganska framstående författaretalang, man bevittnat. Af den talangfulla författarinnan, den »geniala» Laura Marholm, hvars berättelser, litterära essays och kvinnobilder, trots det ofta dubiösa innehållet, i framställningssättet ägde en viss originell charme, hvaråt äfven andra än hennes meningsfränder gifvit sitt erkännande, återfinnes i hennes sista arbete ej ett spår. Beröfvad formens och stilens förskönande förklädnad framstår tanken i all sin ohöjdhed endast som den oformliga stommen till en grinande mannequin. Enligt vårt förmenande är Laura Marholms bok »Till kvinnans psykologi» så väl ur etisk som estetisk synpunkt ett förkastligt verk.

Här göres kanske den invändningen: om så är fallet, har ju verket i och med detsamma dömt sig själf. En sådan bok måste genom sina osmakliga öfverdrifter vara ofarlig och kan förbigås med föraktets tystnad.

Detta är ej vår åsikt. Man tiger ej ihjäl böcker af denna art, därtill skräna de för högt och draga med alltför lockande medel den allmänna uppmärksamheten till sig. De äro tillräckligt pikanta för att som läckerbitar slukas af en stor klass läsare, tillräckligt dunkla och quasi-vetenskapliga för att slå blå dunster i ögonen på okunnigt och okritiskt folk. Vare sig Laura Marholm läses med vämjelse eller förtjusning, med indignation eller gillande, bränna sig hennes satser med eller mot ens vilja in i minnet och fastna där som en smutsfläck, hvilken man har svårt att blifva kvitt.

Och hafva ej, äfven bland oss, röster höjts till förhärligande af de idéer, för hvilka Laura Marholm gjort sig till målsman? Fins det ej dem som svurit hennes fana och som i ett språk, mindre krasst och ohöjdt och därför mera förföriskt, intala ungdomen att i satser sådana som hennes ligger sanning och renhet? Det bör alltså, för hvar och en med någon utsikt att göra sig hörd, vara en samvetssak, en plikt, att genom att påvisa arten af de andliga smittofrön, som med detta slags litteratur spridas i världen, försöka göra om intet åtminstone några af dess olycksbringande verkningar.

L. D—n.

Sjukvårdsföreningar i landsorten.

Vid Fredrika-Bremer-Förbundets styrelses sammanträde den 14 januari föredrog en medlem af Förbundet ett yrkande, hvilket, med åberopande af Förbundets redan tidigare ådagalagda intresse för sjukvården, gick därpå ut, att styrelsen skulle använda sitt inflytande, dels att genom sina ombud i landsorten bilda föreningar med uppgift att hvar inom sin krets arbeta för förbättrad såväl sjuk- som hälsovård — hvilket bäst sker i samband med anställandet af en bildad och skolad sjuksköterska — dels att utverka, att kvinnor inväljas såväl i den nämnd, under hvilken en sådan *distriktsköterska* står, som äfven i lasarettens styrelser.

Det intresse för sjukvården på landsbygden, som inom Förbundet erhöll sitt uttryck i den på initiativ af fru Adlersparre år 1895 tillsatta sjukvårdskomitén, har under dessa senare år blifvit allt mer omfattande och vunnit förespråkare i alla delar af vårt land. Genom att uppsöka, samla och planmässigt leda de goda krafter, som utan tvifvel finnas bland dessa sjukvårdens vänner, är det som Förbundet nu tänkes kunna gifva en god handräckning.

Att våra offentliga myndigheter hafva insett hvilken fördel anställandet af skolade sköterskor skulle vara för vår landtbefolkning se vi däraf, att årligen allt fler af landstingen upptaga frågan till behandling och öfverlägga om hvad de bäst kunna göra i sin trakt. Anslag, att användas efter olika föreskrifter, ha flerstädes beviljats, så har t. ex. Nyköpings län gifvit 900 kr. årligen till bestridande af sjuksköterskeelevernas resor och underhåll vid lasaretten för genomgående af utbildningskurs. Östergötlands län har gifvit 1,000 kr. årligen till anordnande af undervisningskurs vid lasarettet i Norrköping. Malmöhus län gifver sedan flera år 2,000 kr. till upprätthållandet af dylik undervisning vid lasarettet i Lund. I Hallands län har landstingets intresse funnit den utan allt tvifvel gynnsammaste och mest praktiska formen, i det att där anslagits lön åt 5 st. distrikssköterskor, en för hvarje läkaredistrikt. Dessa sköterskor äro visserligen tills vidare stationerade i städerna, men skola dock i första hand stå till distriktsläkarens disposition inom det dem anvisade distriktet, och tillåtas endast, när deras tid ej är på detta sätt upptagen, att åtaga sig annan sjukvård. Vi hafva just i höst erfarit, att landtbefolkningen i Hallands län börjat alltmera uppskatta fördelen af den goda hjälp, som genom sjuksköterskan erbju-

des dem, samt i följd däraf taga den i anspråk. *) I Vesternorrlands län har ett steg tagits i samma riktning som i Halland, i det att landstinget erbjuder ett bidrag motsvarande $\frac{2}{3}$ af lönen åt de kommuner, som själfva vilja anställa sköterskor. Flerstädes har äfven bolag, sågverk, grufvor eller enskilda personer anställt sjuksköterskor för sina underhåfvande, och säkerligen skall det äfven ur ekonomisk synpunkt visa sig vara en fördel, att genom lämplig vård förkorta eller förekomma sjukdom. Våra tidningar innehålla ofta artiklar, som framhålla nödvändigheten af sjuksköterskors anställande bland arbetarebefolkningen såväl i städerna som på landet, samt äfven notiser om gåfvor, skänkta till detta ändamål.

Vid det under förliden sommar här i hufvudstaden hållna läkaremötet var, såväl vid ett af de allmänna sammanträdena som inom provincialläkarsektionen, sjuksköterskefrågan under behandling, och vid båda tillfällena uttalades en allmän belåtenhet med senare tiders ökade tillgång på skolade och bildade sköterskor. Provincialläkarna vilja numera i den väl utbildade sköterskan se en pålitlig hjälpare, hvilken särskildt vid vården af smittosamma sjukdomar blifver outhärlig. På mötet afhandlades bland annat ett nytt sätt att bekämpa epidemier genom att strax sända läkare och sköterska till den ort, där farsoten utbryter; sköterskan skall kvarstanna och sedan vid sjuksängens utföra en noggrann desinficering, samt därjämte tillse, att minsta möjliga samfärdsel äger rum mellan den smittade orten och grannarna. Naturligt är, att endast af en skolad och bildad sköterska kan den rätta uppfattningen väntas af alla dessa försiktighetsmåttets stora vikt och betydelse, likasom äfven den erforderliga förmågan att göra sig åtlydd af befolkningen.

En läkare, väl förtrogen med förhållandena i vårt land, har uttalat som sin åsikt, att anställandet af åtminstone en sköterska i hvarje läkaredistrikt är en tidsfråga, hvilken sannolikt icke kommer att vänta länge på sin lösning. Tillförsikten till landstingens offervillighet för denna sak stöder samme läkare, dels på det redan visade intresset, dels äfven därpå, att de stora summor, som landstingen årligen bevilja lasaretten, hitintills ej kommit de många, som lida af smittosamma sjukdomar till del, ty som bekant, mottagas icke dylika fall på våra sjukhus. Orättvisan i detta sakförhållande kommer allt mer att blifva uppenbar, och mer än en landtman kan göra den anmärknin-

*) Från Halland har nyligen meddelats, att ytterligare tvenne distriktssköterskor blifvit anställda, så att f. n. två af Hallands distrikt disponera hvardera tvenne sköterskor.

gen: »Min granne bröt sitt ben och fick vård och kost på lasarettet för så godt som ingenting, under det att jag, som haft difteri på min gård i lång tid, alls ingen hjälp erhållit.» Detta sätt att se saken skall ovillkorligen, om det rätt framhålles, komma att inverka på landstingen.

Af det nu anförda framgår, att vi, af alla tecken att döma, stå inför en snabb utveckling af frågan om sjuksköterskors anställande på landsbygden; att såväl den offentliga som den enskilda uppmärksamheten är vaken för betydelsen af förbättrad sjukvård genom för befolkningen tillgängliga, fast anställda sjuksköterskor; att läkarne förorda och med tillfredsställelse skola mottaga denna hjälp i sitt mödosamma värf, att goda resultat redan på flera ställen finnas att påvisa, samt att således grund finnes att bygga på, när fråga blir om bildandet af *Föreningar till understödandet af distrikt-sköterskors verksamhet*; ty understödjas behöfver sköterskans verksamhet, om den skall blifva af all den nytta, den kan och bör vara.

Lasarettsköterskan finner inom lasarettet allt hvad hon behöfver för att väl utföra sitt arbete, sjuksköterskan i de fattiga allmogehemmen måste utifrån kunna erhålla en del nödvändighetsartiklar, såsom lakan, sängkläder, bandage o. d., och föreningens första uppgift skulle vara att upprätta en depôt af dylika förnödenheter, att mot kvitto och efter särskilda bestämmelser tillhandahållas sköterskan; hon skulle äfven hafva stor fördel af att kunna rådföra sig med föreningens på orten hemmastadda och med dess befolkning bekanta kvinnliga medlemmar. Vill dessa senare gifva något af sin tid till att hjälpa sköterskan i hennes arbete, när så kan vara behöfligt, vore detta utan tvifvel en god sak, de blefve därigenom bättre i tillfälle att bedöma hvilka och hurudana artiklar böra anskaffas till depöten. Därjämte borde föreningen söka sprida kunskap i fråga om hälsovård och renlighet — fördelen af frisk luft och rent vatten är ofta sorgligt okänd i våra bygder. Litet begrepp om hvad som är att göra vid de vanligast förekommande olycksfallen vore äfven lyckligt att bibringa befolkningen, ty de långa afstånden gör att ofta många timmar förflyta innan sakkunnig hjälp hinner anlända. Vill föreningen föranstalta matlagningskurser för folkskolans flickor, eller taga sig an de späda barnens vård, så stå ju båda dessa frågor sjukvården mycket nära. Matlagningskurser finnas här i Stockholm och i några andra städer, men de äro säkerligen minst lika behöfliga på landsbygden, där så mycket af det som i staden köpes färdigt måste lagas hemma (såsom bröd, korf, dricka m. m.) och

där familjens ekonomi och hälsa mer än i staden är beroende af dess kvinnors förmåga att väl förvalta hvad de få i händerna. Föreningar för späda barns vård finnas i Danmark, och anses göra mycket godt; och då späda barn nog fara mycket illa af att lindas i trasor och bäddas på lump eller mättas med kaffe och salt fläsk, hvilket lär förekomma, kan troligen föreningen här förekomma mycken framtida ohälsa, ej minst genom motarbetandet af skrock och kvacksalveri, som ännu i somliga trakter gör sig gällande vid småbarnens behandling.

Men om föreningens intresse skall blifva rätt lifligt och dess samarbete med sjuksköterskan rätt verksamt, bör någon eller några af föreningens damer inväljas i den nämnd, under hvilken sköterskan står; ty enligt det förslag, dr Bergwall vid kvinnokonferensen lät uppläsa, är som fallet är i Halland, sköterskan ställd under en af landstinget utsedd nämnd, i hvilken provincialläkaren är ordförande; denna nämnd tillsvidare bestående enbart af män. Vi behöfva säkerligen här ej orda mycket om rättvisan och nyttan af att en bildad sköterska bland sina öfverordnade äfven får räkna kvinnor, detta inses för visso lätt, och om en förening till understödjande af distriktsköterskans verksamhet finnes, skall landstinget utan tvekan gärna bland dessa sköterskans frivilliga hjälpare utse medlemmar i nämnden.

Hvad åter angår kvinnors inväljande i lasarettens styrelser, så se vi detta infördt på ett par sjukhus här i Stockholm; barnsjukhuset Samariten har två kvinliga medlemmar i sin styrelse, prinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn har helt och hållet kvinlig styrelse och Sofia-hemmet har, som vi veta, blandad styrelse. Men i landsorten förekommer oss veterligt intet dylikt fall. Dock har en läkare, som en längre tid suttit såsom styrelseledamot i direktionen öfver ett större länslasarett, på tillfrågan om han såge någon olägenhet däri, att äfven kvinnan hade del i lasarettets ledning, såsom sin åsikt uttalat, att detta tvärtom skulle vara en god hjälp för såväl direktionen som för lasarettsläkaren, och att i så fall de kvinliga ledamöterna vore särdeles lämpliga att utöfva den tillsyn inom lasarettet, som direktionen har sig ålagd. Under utöfvandet af denna tillsyn kunde styrelsen äfven säkert veta i hvad mån öfveranstängning förekom bland sköterskorna, och hvad som kunde göras för att hindra den.

Eru Norrie framhöll vid kvinno-konferensen i höstas nödvändigheten af en del reformer i arbetet vid lasarett, samt önskvärldheten af att sjuksköterskorna själfva uttänka och samfällt be-

gära sådana; utan tvifvel har fru Norrie rätt, såväl angående reformernas behöflighet, som däri att dessa helst må föreslås af sköterskorna, men i vårt land torde det ännu icke vara möjligt för sjuksköterskorna att samla eller organisera sina krafter för något dylikt ändamål. De hafva redan utfört ett storverk genom att på jämförelsevis kort tid lyckas öfvervinna den fördom, som var rådande mot bildade kvinnor såsom sjuksköterskor — denna fördom torde icke ens vara på alla håll fullt öfvervunnen, och tillsvidare göra nog sjuksköterskorna klokast i att förhålla sig stilla. För närvarande är det förnämligast därigenom att vederbörande se att sköterskorna koncentrera alla sina krafter på sitt arbete, som de kunna bringas till insikt om, att när detta i alla fall är öfveransträngande — så måste hjälp vara af nöden. Då emellertid hvarje ondt för något godt med sig, så bör åtminstone det sakförhållandet, att sköterskornas arbete vid lasaretten är för de allra flesta så påtagligt öfveransträngande, kunna gendriva det ofta hörda påståendet, att det endast är en nyck, ett mod för dagen att unga damer vilja blifva sjuksköterskor.

Man hör stundom klagas öfver, att vårt land äger så föga af den personliga offervillighet, som de katolska ländernas barmhärtighetssystrar och stora välgörenhetsföretag gifva så vackra prof på. Men det är just därför kloster-institutionen är så djupt rotad i de katolska nationernas lif, att en hvar har någon nära stående släktinge, vän eller anförvant inom dess krets, och att allas intressen följa dessa vänner och bekanta, och söka att med sitt inflytande och sina gåfvor göra deras arbete framgångsrikt, helst när det är en välgörande verksamhet de ägna sig åt; och säkerligen skall våra nutida, bildade sköterskor bidra till väckandet af ett helt annat, personligare intresse för sjukvårdsanstalterna, än när arbetet där handhades af en oss tämligen främmande tjänstefolksklass.

Hvad här närmast åsyftas är således att vinna stöd åt de yrkesutbildade, att i främsta rummet mana kvinnorna rundt om i landet att med beredvilligt nit möta den här omnämnda, från läkarne och landstingen utgående rörelsen till förbättrande af sjukvården genom anställandet af fasta sjuksköterskor. Det är här Fredrika-Bremer-Förbundet skulle kunna ingripa; genom sitt inflytande, sin erfarenhet och sina relationer kan Förbundet detta bättre än någon annan institution i landet. Genom att uppgöra de allmänna bestämmelser som borde följas af hvarje lokalförening, lämnande dessa all frihet i ordnandet af sin verksamhets detaljer, genom att

sedan fortfarande i sin sjukvårdskomité gifva dessa föreningar en sammanhållningspunkt och ett stöd, föreställa vi oss Förbundet skulle vara saken till nytta och en god hjälp för dess vänner i landsbygden.

* * *

Förbundets styrelse har välvilligt upptagit det här nämnda förslaget samt beslutat dels, att det skulle införas i dess tidskrift Dagny, dels gifvit sin sjukvårdskomité i uppdrag att utarbeta förslag till planens utförande; framdeles kommer redogörelse att meddelas angående frågans vidare utveckling.

Förbundsmedlem.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-förbundets samkvämskomité hade tisdagen den 15 febr. anordnat ett samkväm för kvinnliga studerande vid Stockholms högskolor, till hvilket äfven inbjudits Förbundets styrelse. Fröken *E. Strengell* höll ett intressant föredrag om »de finska allmoge-novellisterna», en specifikt finsk företeelse, som tagit sin början på 70-talet.

Efter föredragets slut vidtog ett gladt samkväm med en enkel tesupé.

*

Stipendiefonderna. Elever vid Elementarskolan för flickor i Mariestad hafva haft en liten fest, hvars program omfattade musik, sång, deklamation, uppförande af en af Topelii s. k. lekar samt tablåer. Behållningen 154 kr. 50 öre har öfverlämnats till Skaraborgs läns insats i Fredrika-Bremer-Förbundets Allmänna Stipendiefond. Önskligt vore att de ungas vackra exempel ville följas å andra orter, där länsfonderna väl behöfva en liten tillökning.

*

Tvenne stipendier för kvinnor som studera medicin, det ena å 500 och det andra å 400 kr., äro till ansökan lediga. Närmare upplyser den annons, som finnes intagen i slutet af detta häfte.

Notiser från bokmarknaden.

De röda från södern. Historisk roman af *Felix Gras*. Bemyndigad öfversättning af *Mauritz Boheman*. En bok med ett symboliskt omslag, högrödt med en svart guillotin till vänster mot bakgrunden af en stiliserad sjunkande sol och till höger en trumslagare i revolutionsuniform. Den vy af franska revolutionen, som boken lämnar, är tagen från ett ganska ovanligt håll. Vi få se den genom en provençalsk bondes ögon, en gammal gubbes, hvilken som ung pojke lyckats slinka med den ryktbara Marseille-bataljonen till Paris 1792 och nu på ålderdomen roar byns sagolystna innebyggare med starkt kolorerade berättelser från sin storhetstid.

Skildringen af den långa, mödosamma marschen från Avignon till Paris är präktig, och man får ovillkorligen sympatier för dessa barnsliga, varmhjärtade sydlänningar, som hade så orimligt lätt för att gråta och kyssas, som sjöngo marseljäsen, när de kände kuraget sjunka, och dansade farandole, när glädjen blef dem för öfvermäktig, och som icke gjorde en mask för när, bara de fingo tillräckligt vin och alla människor kysste fanan med inskrift »Folkets rättigheter». De voro alls icke något lätt-sinnigt slödder, som ville ockra på det anarkiska samfundstillståndet, de voro folkets och frihetens utsände och ville rädda fäderneslandet från den skurken »Capet» för att sedan efter fullgjordt värf draga tillbaka till sin sköna hembygd och odla sin jord som förut.

Gripande är episoden med guillotintillverkningen hos snickaren Planchot, hos hvilken vår hjälte, Pasalet, och hans vänner, familjen Vaclair från Avignon, samt deras skyddsling, den lilla markisinnan Adeline, äro inkvarterade. Utan att ana hvad redskapet i fråga skall användas till, hjälpa de till hvar och en på sitt sätt med fabrikationen och utbyta därvid reflektioner angående de patriotiska festligheter, vid hvilka dessa guillotiner, enligt deras förmenande, skulle komma att spela rollen af äreportar. Den lilla markisinnan vardt så förtjust vid denna tanke, att hon, som var den enda skrifkunniga i sällskapet, till samtligas beundran ritade sitt namn mellan armarna på den guillotin, som på grund af sängbrist tjänade henne till bädd.

Den rörande naiva bonduppfattningen är väl fasthållen hela boken igenom och utgör kanske förnämsta grunden till det intresse den väcker och som de något uttänjda och mångordiga skildringarna näppeligen annars skulle kunnat åstadkomma.

*

Helvetets barn. Predikan i dramatisk form af *Kristofer Janson*. Öfversättning. Hvarför detta arbete kallas en predikan är svårt att begripa. Det är hvarken undervisande eller uppbyggande, det framlägger bara helt enkelt ett ganska okompliceradt problem, till hvars lösning det kanske lämnar en svag utsikt i de sista orden.

Hufvudpersonen är en abstrakt präst, en ortodox Brand-natur, som icke förstår att kompromissa utan låter sin hustru gå sin väg, då hon genom läsning af »fritänkareböcker» och diskussioner med en läkare, som är vän i huset, mistat tron på helvetet och bibelns inspiration. Prästen är alldeles säker om helvetet och bedrifver en så nitisk propagandaverksamhet för tron på denna inrättning, att han därmed förbittrar en ung mans dödskamp och drifver hans mor till vansinne. Det är denna händelse, som bestämmer prästfrun att börja en öppen kamp för de religiösa meningar, som hon dittills hyst i smyg med endast doktorn till förtrogne. Hon förstår, att det icke tjänar till något att ideligen köra hufvudet i väggen, utan tar sin son och går från hem och allt. Det visar sig då, att prästen verkligen är en människa, ty han lider outhärdliga kval och drömmer vackra drömmar om sin hustru. När denna kommer tillbaka för att söka åstadkomma en försoning, veknar han till ett tag, men så bemannar han sig och kör bort henne med ett: »Vik hädan, satan!» Frun svarar stilla: »Hans, jag kommer igen», och det är amen efter predikan. — Det är, som synes af ofvanstående, icke något alltför aktuellt problemdrama.

*

Ådalens poesi. Efterlämnade skrifter af *Pelle Molin*. Andra upplagan. Pelle Molin hörde till de af gudarna älskade och fick inte stanna länge på jorden. Det var stor skada för oss, ty han var en sådan, som man knappast tycker sig ha råd att mista. Man läser därför med vemodig andakt det lilla han lämnat efter sig och hvilket Gustaf af Geijerstam gjort oss den tjänsten att publicera, tillika med en knapphändig biografi öfver den unge diktaren.

Det mesta i denna bok förefaller som fragment och hastverk, nedkastadt, ovärdadt, ursprungligt och ändå gripande med makten af en sann konstnärsinspiration. Den författarefysionomi, som här uppenbaras, föret de tårda, väderbitna dragen af en, som slitit mycket ondt både andligen och lekamligen, som inte väntar sig annat än att fortfarande slita ondt och som genom att cedera sina anspråk på lifvet köpt sig rättighet att beskåda det en smula »von oben herab» och skoja litet därmed på sitt eget vänligt bittra sätt. Hans humor hör icke till det breda, gemytliga tyska slaget eller det punschinspirerade svenska; den är jäktad och burlesk som den amerikanska. Se t. ex. den öfverdådigt komiska historien »Kams». En juvel bland bitarna af den dystra och trista kategorien är »Historien om Gunnel», ett stycke med dramatisk spänning. För resten finns där mycket i boken om björn jakt och torskfiske; men så bländande färgrikt, så öfverraskande *taladt* är dess språk med sin starka norrländska lokalfärg, att man villigt låter det berätta för sig om hvad som helst och gläder sig åt att erfaras en litterär njutning af så olitterär art.

*

Om husflid, dens art og betydning. Foredrag af *Johan Bogh*. Det är »Husflidsforeningen for Bergens by og stift», som hedern tillkommer att till trycket ha låtit befordra broschyren med ofvanstående titel

och som man har att tacka för, att den norska fackmannens förträffliga uttalanden äfven kommit en svensk allmänhet till godo. Boken inledes med en intressant öfersikt af husflitsarbetets uppkomst och utveckling, både ur historisk, kulturell och konstnärlig synpunkt, hvarvid förf. naturligtvis närmast utgår från sitt eget folks och lands etnografiska förhållanden. För oss svenskar får broschyren därjämte ett särskildt intresse genom den uppmärksamhet, som ägnas åt den svenska hemslöjden. Förf. yttrar därom bland annat: »Det är en bekant sak, att Sverige blifvit ett mönsterland med afseende å husfliten. Där som hos oss (i Norge) hade hemslöjden gammal häfd i landet, men förfallets och tillbakagångens tid inträdde, då maskinproduktionen tog herraväldet öfver hemslöjdsarbetet. Emellertid ha kraftiga mått och steg vidtagits för att åter lyfta hemslöjden till en anmärkningsvärd höjd».

Efter att ha anfört exempel på husslöjdens uppblomstring sådan den ter sig i vissa af våra landskap, säger förf., på tal om sommarens Stockholms-utställning och den bild, man där erhöi af hemslöjdens nuvarande ståndpunkt i Sverige: »Det hufvudintryck, som man af den svenska husflitsafdelningen erhöi var, att hela denna kulturgren är bygd på grunden af en fast och rationell ordning, i det den har skolorna till utgångspunkt, hvarigenom man lyckats draga hela landet in i rörelsen». — »Jag tror därför man kan säga, att det svenska systemet närmar sig idealet af hvad som kan och bör verkas för husflitens befordrande, och det var därför helt naturligt, att få afdelningar på Stockholms-utställningen väckt en så uppriktig beundran hos de besökande som denna.»

I sammanhang med ofvanstående uttalanden ger den norske förf. i följande välvilliga ordalag sitt erkännande åt Föreningen Handarbetets Vänners verksamhet på detta område: »Föreningen utöfvar», säger han, »ett vidtomfattande inflytande i hela landet för höjande af den nationella smakriktningen och återupptagandet af de fäderneärfda tekniska arbetsmetoderna. Hvad denna förening låter utföra utgör liksom fullkommandet af den tanke, som ligger till grund för hela rörelsen. Det är nämligen föreningens uppgift att åstadkomma det mest mönstergilla på den kvinliga hemslöjdens område och detta mål kan sägas i det allra väsentligaste ha blifvit uppnådt. Man förstår hvilken stor betydelse det ligger däri att måttstocken för hvad som utföres är satt så högt. Den ledande ställning, som föreningen intager är nämligen erkänd öfver hela landet, och kommer hvar enskild arbetare, hvarhelst han befinner sig, att också ställa sitt mål högt. Men föreningen verkar naturligtvis också genom direkt påverkan, i det densamma underhåller skolor för konstväfnad och konstsoöm.»

Att äfven i Norge de sista åren medfört en högst betydande uppblomstring af den tynande husfliten, därför lämnar äfven ifrågavarande broschyr de oförtydligaste bevis. Den uppmuntran, som i form af rikliga önslag från norska statens sida ägnas åt denna för landets kultur så viktiga näringsgren och som fått ett uttryck i den lifskraftiga »Norske Husflidsforening» med dess filialer, kan förvisso vårt land ej uppvisa motstycke till.

Från skilda håll.

Frågan om professuren i civilrätt vid Uppsala universitet har afgjorts på så sätt, att docenten T. Almén förordnats att sköta densamma. Den besvärsskrivelse, som docenten Elsa Eschelsson med anledning af mindre akademiska konsistoriets utlåtande inlämnade till kanslersämbetet den 8 februari och hvori hon dels påpekade sina kompetensföreträden framför docenten Almén, dels anhöll att de hinder, som grundlagens stadganden eventuellt kunde uppställa mot hennes förordnande, måtte åberopas, besvarades redan den 10 febr. af kanslersämbetet, hvars skrivelse endast innehöll ett bekräftande af konsistoriets anordning och samma motivering som dettas utlåtande.

*

Till ledamot af k. komitén för Sveriges deltagande i världsställningen i Paris år 1900 har blifvit utsedd fru Anna Wallenberg, f. von Sydov.

*

Doktor Ellen Fries har af statens anslag till vetenskapliga och lärda verks utgifvande erhållit 600 kr. för arkivstudiers bedrivande i Holland.

*

Fröken Hulda Lundin, slöjdinspektris vid Stockholms folkskolor, har blifvit kallad till korresponderande medlem af »Sällskapet för befrämjande af yrkesutbildningen bland kvinnor i Ryssland».

*

»Kvinnoförbundet för Sveriges sjöförsvär» hade måndagen den 21 febr. sitt årsmöte, hvarvid förbundets ordf. fru Anna Wallenberg höll ett föredrag, berörande och bemötande vissa satser i fru Bromées upprop till Sveriges kvinnor i fredssaken. Med erkännande af den varm-hjärtade och värtaliga ton, som genomgår uppropet, samt det stora och allmänmänskliga i den sak, för hvilket det uppträder, ansåg tal. dock, och detta utgjorde sammanfattningen af det väl motiverade och intressanta föredraget, att uti »små stater, där icke annat än försvarskrig borde förekomma, där måste äfven kvinnan arbeta för försvaret, ty ett försvarskrig kan aldrig blifva annat än den högsta plikt, den högsta grad af mänsklig uppoffring».

*

Ålderdomsförsörjning åt barnmorskor. Af hrr C. Wallis, m. fl. har i Andra kammaren väckts motion om skrivelse till K. Mt med anhållan, att K. Mt ville taga under förnyad pröfning frågan om ordnande af ålderdomsförsörjning åt i kommunens tjänst anställda barnmorskor.

Flickskolorna. Karlskrona högre läroverk för flickor har af K. M:t för åren 1898, 1899 fått sig tilldeladt ett särskildt understöd af 500 kr. årligen för beredande af undervisning i huslig ekonomi.

— Läroverket för flickor i Eksjö har för innevarande år fått sitt statsanslag förhöjdt från 500 till 600 kr.

*

”Ett vårtillbud” kallar den tyska tidskriften »Neue Bahnen» ett från den bayerska regeringen till landtdagen framställt lagändringsförslag, hvilket lyder: »fullvuxna kvinnor kunna deltaga i offentliga församlingar af politisk karakter»; äfvenså: »fullvuxna kvinnor äga rätt att vara medlemmar i politiska föreningar». I Bayern och till dels äfven i Sachsen ha hittills kvinnor varit förvägrade att deltaga i politiska möten och församlingar. I Bayern ha t. o. m. kvinnoföreningar, som verkat uteslutande på social grund utan någon slags politisk anstrykning, varit nödsakade att gå till väga med den yttersta försiktighet för att ej komma i delo med rättvisan. Att regeringen själf tagit initiativet till afskaffandet af detta tvång hälsas, som naturligt är, som ett glädjebudskap af Tysklands kvinnor, emedan det betecknar ett ej ringa steg framåt mot erkännande af kvinnans medborgerliga rättigheter.

*

† **Francis Willard**, den amerikanska kvinnorörelsens mest framstående ledarinna, stiftarinna af det stora, hela världen omfattande nykterhetsförbundet World's Christian Temperance Union, har afidit i Newyork den 18 sistlidne februari vid några och 50 års ålder. Francis Willard var känd icke blott i Amerika utan i alla världens civiliserade länder, hon verkade tillsammans med lady Henry Somerset i England för nykterhets-saken, hon var en framstående talarinna och författarinna, hennes sällsynta organisationstalang samt vinnande personliga egenskaper gjorde henne lika beundrad som älskad, och med skäl kan om henne sägas, att i henne vår samtid förlorat en af sina ädlaste, mest begåfvade och inflytelse-rikaste personligheter.

Freja-Magasinet

C. E. LAGERSTRÖM

18 Humlegårdsgatan 18

18 Götgatan 18

29 Drottninggatan 29

Spis- och Knäckebröd

i många olika sorter, öfverträffliga i välsmak.

HEDERSPRIS och **GULDMEDALJ**

Dresden 1894.

Braunschweig 1895.

GULDMEDALJ

Stockholm 1897.

Biscuits och Cakes

till betydligt lägre pris än de utländska.

C. W. SCHUMACHER Stockholm

Kongl. Hofleverantör.

17 Norrlandsgatan. 17.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum**
frö **munnens, tändernas** och **hudens** vård m. m.

OBS.! Intyg från nedanstående medicinska auktoriteter åtfölja hvarje flaska:

Professorn i hygien vid K. Karol. Institutet Hr E. Almquist, Professorn vid Upsala Universitet Hr Olof Hammarsten, Docenten i farmakodynamik vid Upsala Universitet Hr M. Elfstrand.

Vademecum öfverträffar i bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga hvarje annat i handeln förekommande oskadligt mun- o. tandmedel.

En flaska **Vademecum** innehåller minst lika stor bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga som 30 vanliga $\frac{1}{2}$ -literflaskor bästa Aseptin. Se vidare den åtföljande beskrifningen.

Fredrika-Bremer-Förbundets Stipendier

för kvinliga medicine studerande.

Tvåne stipendier utdelas för innevarande år, ett å kronor Fem hundra och ett å kronor Fyra hundra.

Kompetent sökande är kvinna, som aflagt medikofilosofisk eller medicine kandidatexamen.

Ansökningar skola före den 1 nästkommande April insändas till Styrelsen för förvaltning af Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefonder, Stockholm, 54 Drottninggatan, samt åtföljas af betyg öfver aflagda kunskaps- och examensprof samt präst- och läkarebetyg, ägande sökande ingifva jämväl andra handlingar till stöd för ansökningen.

Af tilldeladt stipendium äger stipendiat lyfta å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå ena hälften den 31 Maj, andra hälften den 15 December.

Stockholm i Februari 1898.

*Styrelsen för förvaltning af
Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefonder.*

Af gammalt ylle
(stök-, kläde- och klädnings-) väfves vackra **Gungstols-långder**, 2 intr långa, 0,70 intr breda från 7 kronor. Gods afhämtas tacksamant afgiftsfritt.

Hildur Anderssons Ullspinneri- O. Skrädderi-Aktiebolag
Riks 1 63.
Allm. T. 76 53. **16 Oxtorgsgatan 16.**
Filial: 1 Hornsgatan 1, 1 tr. Allm. 304 85.

Dagny utkommer från och med 1898 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång är endast höjdt med 1 kr. och är således:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

D:r Lahmanns
Reform-Bomullsunderkläder

för Herrar, Damer och Barn.

Priskuranter och kvalitetsprofver sändas på begäran.

Se Helsovännens Flygskrifter N:o 25:

»Våra underkläder.»

S. Berendt J:or & C:o

24 Drottninggatan 24.

Profver

sändas till landsorten på begäran!

Order

uppgående till 20 Kr. exp. franko pr ångbåt eller järnväg.

För Linneutstyrslar:

Hv. & kul. **Broderier.**

D:o D:o Galoner,

Knypplade **Linnespetsar,**

Väfda Linne- & Bomullspetsar

i stort urval!

HERM. MEETHS.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. $\frac{1}{2}$ 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.